gemeente Rheden

Raadsinformatiebrief

datum	voor	Afdeling/cluster
21 december 2023	Gemeenteraad	
behandeld door	**ons kenmerk**	**bijlage(n)**
Programmateam Migratie & Integratie		0

Onderwerp: Update opvang vluchtelingen in gemeente Rheden

Geachte raad,

Het opvangen en huisvesten van vluchtelingen, asielzoekers en statushouders was tot voorkort een ad hoc vraagstuk voor de gemeente. De voortdurende vluchtelingenstroom door de heersende oorlog in Oekraïne en de asielcrisis hebben ervoor gezorgd dat we dit vraagstuk als een structurele opgave zijn gaan zien en dat we het ook zo oppakken. Via deze brief informeren we u graag over de laatste ontwikkelingen op het gebied van migratie en integratie.

De verwachting is dat de gemeente de komende jaren vaker de vraag krijgt om vluchtelingen op te vangen. Wat de landelijke politieke veranderingen gaan betekenen is nog volstrekt onduidelijk net als of de spreidingswet er nu wel of niet komt. Voor het college heeft dit maatschappelijke vraagstuk ongeacht die ontwikkelingen prioriteit. De ambitie is om vluchtelingen veilige en prettige opvang te bieden, die toekomstbestendig is en waarbij zij gelijke kansen krijgen.

Provinciale regietafel (PRT)

Het Rijk werkt met taakstellingen om gemeenten duidelijk te maken welke opgave zij hebben om de drie doelgroepen (asielzoekers, Oekraïense ontheemden en statushouders) op te vangen of te huisvesten. De verschillende taakstellingen worden sinds 1 juli 2023 verdeeld via de Provinciale regietafel (PRT) asiel en migratie. Naar alle waarschijnlijkheid wordt uitwisseling tussen de verschillende taakstellingen ook mogelijk via de PRT.
Omdat Gelderland uit 51 gemeentes bestaat en de omvang van een dergelijk overleg daarmee te groot zou worden, is in de provincie Gelderland gekozen om dit overleg te verdelen over subregio's. Rheden maakt onderdeel uit van de subregio Arnhem. De burgemeester van Rheden is voorzitter van de PRT subregio Arnhem en ontvangt voor deze rol ambtelijke ondersteuning vanuit de organisatie. De wethouder sociaal domein sluit namens de gemeente Rheden aan als deelnemer van dit overleg. De burgemeester van Rheden is vervolgens namens de subregio Arnhem deelnemer van de centrale PRT die wordt voorgezeten door de (waarnemend) commissaris van de koning.

Samenwerking in de subregio

Begin november is in de PRT het plan van aanpak (zie bijlage) voor de subregio Arnhem goedgekeurd. Dit plan van aanpak geeft de stand van zaken van de gemeenten binnen de subregio ten aanzien van de opvang en huisvesting van de verschillende groepen vluchtelingen. De subregio handelt, zoals provinciaal is afgesproken, in de geest van de spreidingswet. Dit betekent dat elke gemeente individueel haar taakstellingen probeert te behalen en dat gemeenten een gezamenlijke verantwoordelijkheid voelen om aan de subregionale taakstellingen te voldoen. Concreet betekent dat bijvoorbeeld de gemeente Arnhem in 2024 meer inzet op de opvang van asielzoekers en de gemeente Rheden meer mogelijkheden ziet om Alleenreizende Minderjarige Vreemdelingen (AMV'ers) en Oekraïense ontheemden op te vangen. Aankomend jaar wordt in PRT verband verder gewerkt aan een plan van aanpak voor de middellange termijn.
Naast het realiseren van de taakstellingen wordt er in onze subregio gezamenlijk opgetrokken om de uitdagingen rondom maatschappelijke voorzieningen aan te gaan. Het bestaande zorgnetwerk (huisartsen en tandartsen) is overbelast en is er moeite om lerarentekorten op scholen op te vullen. De toegenomen instroom van statushouders en Oekraïense ontheemden leggen mede een grote druk op deze voorzieningen, waardoor we moeten zoeken naar een optimaal gebruik van deze voorzieningen. Ook het behouden van de leefbaarheid in wijken en bevorderen van de sociale cohesie blijft aandacht vragen. We werken aan gezamenlijke oplossingen voor deze uitdagingen.

Rheden coördinerend gemeente Gelderland-Midden
Daar komt bij dat de gemeente Rheden met ingang van 1 oktober 2023 de coördinatierol vervult in de regio Gelderland-Midden als het gaat om het spreiden van vluchtelingen uit Oekraïne. Een taak die tot voorkort bij de veiligheidsregio (VGGM) lag en nu een meer structurele invulling krijgt. Vanaf het moment dat de Tijdelijke Wet Oekraïne (TW Oek) inwerking treedt, of uiterlijk 1 januari 2024, verschuift de verantwoordelijkheid van het faciliteren van de opvang Oekraïners van de burgemeesters naar de colleges van B&W. Om te voorkomen dat iedere gemeente faciliteiten moet inrichten voor een juiste spreiding van vluchtelingen is met instemming van de andere gemeentes in de regio Gelderland-Midden gekozen om deze taak bij de coördinerende gemeente Rheden te continueren. Hiervoor worden tussen de gemeentes samenwerkingsafspraken vastgelegd, waarbij de gemeente Rheden als organisatie zo min mogelijk wordt belast en de kosten vanuit het Rijk volledig worden gefinancierd. Bij de overdracht van het programmateam van de Veiligheidsregio aan de coördinerend gemeente Rheden, zijn de al betrokken medewerkers meegaan.

Hoe staat het er nu voor met de opvang van de diverse groepen vluchtelingen?
In Rheden is het afgelopen jaren hard gewerkt aan de verschillende taakstellingen. Zo is er sinds 2022 een AZC in Velp. Daar vangt het COA 140 asielzoekers op, waarvan 60 alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Daarnaast heeft de gemeente Rheden tot twee maal toe onder haar verantwoording crisisnoodopvangplekken voor asielzoekers beschikbaar gesteld. En is het aantal opvangplaatsen voor ontheemden uit Oekraïne toegenomen van 21 in 2022 naar 311 op dit moment. Om de opvang en huisvesting van vluchtelingen, asielzoekers en statushouders in de gemeente goed te organiseren en daarnaast ook de coördinerende rol in de regio goed te kunnen vervullen is een programmateam Migratie & Integratie samengesteld. De tijdlijn ziet er globaal als volgt uit:

Stand van zaken opvang vluchtelingen Oekraïne
Inmiddels vangt de gemeente Rheden in de drie gemeentelijke opvanglocaties (GOO) in totaal maximaal 311 vluchtelingen uit Oekraïne op. De bezettingsgraad is op dit moment erg hoog. Door de verschillende gezinssamenstellingen, is er altijd een verschil tussen het aantal beschikbare plekken en de bezetting. Zowel landelijk als in de gemeente Rheden zijn nagenoeg geen opvangplekken voor Oekraïense ontheemden meer beschikbaar. De opvanglocaties in de gemeente Rheden (Kerkallee en Vijverlaan in Velp en Arnhemsestraatweg (De Roskam) in Rheden zitten op dit ogenblik alle drie vol.

Naast de gemeentelijke opvangvoorzieningen verblijven er in de gemeente 38 Oekraïners bij gastgezinnen, de zogeheten particuliere opvang Oekraïners (POO).

Oekraïense vluchtelingen hebben geen werkvergunning nodig en doen het goed op de arbeidsmarkt. In de gemeente Rheden heeft 63,4% van de bewoners - die onder de beroepsbevolking (18-67 jaar) valt - betaald werk en dit percentage is stijgende. De gemeente ondersteunt dit door bijvoorbeeld banenmarkten te organiseren, taallessen en bemiddeling via het werkgeverservicepunt (WSP) aan te bieden.

Ook op het gebied van onderwijs, sport en zorg zijn er in de gemeente tal van initiatieven voor vluchtelingen. Denk bijvoorbeeld aan het aanbod van diverse sportverenigingen voor vluchtelingen, participatie van kinderen aan de avondvierdaagse en Rhevak, docenten die in opvanglocaties in gesprek gaan met ouders over het onderwijs in Nederland en de aanwezigheid op de opvanglocatie van een verpleegkundige (triagist) voor ondersteuning en toeleiding tot huisartsenzorg.

Stand van zaken opvang asielzoekers
Binnen de gemeente Rheden worden in het AZC van het COA in Velp 140 asielzoekers opgevangen, waarvan 60 minderjarige vreemdelingen (AMV). De gemeente voldoet daarmee bijna aan de verwachtte Spreidingswet taakstelling van 156 opvangplekken. Het huidige AZC in Velp sluit in april 2025 haar deuren. De gemeente wil verkennen of de voortzetting van een AZC in de gemeente tot de mogelijkheden behoort.

Stand van zaken huisvesting statushouders
Om de doorstroom van asielzoekers te versnellen zouden statushouders sneller aan een woning moeten kunnen komen. Het aantal gehuisveste statushouders in 2023 blijft net als in vrijwel alle gemeentes ook in Rheden achter ten opzichte van de taakstelling vanuit de rijksoverheid. De gemeente Rheden is daarop aangesproken door de gedeputeerde van de provincie, die toezicht houdt op het behalen van die taakstelling.

Onlangs is de taakstelling voor de tweede helft van 2023 door het ministerie omlaag bijgesteld. Voor de gemeente Rheden geldt voor de tweede helft van 2023 een wijziging van 67 naar 44. De achterstand uit de eerste helft van 2023 was 33. In totaal moet de gemeente Rheden met deze wijziging en achterstand 77 statushouders huisvesten in de tweede helft van 2023. De gemeente heeft in de 2e helft van 2023 tot dusver 10 statushouders een woning kunnen bieden. Voor de eerste helft van 2024 is de taakstelling vastgesteld op 46. De oorzaak van de bijstelling van de taakstelling is dat het aantal statushouders in 2023 te hoog is geraamd in relatie tot de afgegeven vergunningen in 2023.

Samen met Vivare heeft de gemeente een plan van aanpak opgesteld om deze achterstand in te lopen. Met als insteek een intensievere samenwerking tussen de gemeente en Vivare op het gebied van integratie en participatie. De basis van dit plan is uitstroom van statushouders naar sociale huurwoningen van Vivare. Dat is de meest optimale oplossing om een bestaan in Nederland op te bouwen. De benodigde huisvesting zoeken we nu binnen de bestaande woningvoorraad van Vivare. Het huidige woningaanbod sluit niet volledig aan bij wat er nodig is. Zo is er bijvoorbeeld behoefte aan woningen voor grote gezinnen met 4 of meer slaapkamers. En die woningen zijn onvoldoende beschikbaar. Een geschikte woning kan verbouwd worden om zo extra ruimte te realiseren. We doen als gemeente daarvoor een beroep op de regeling Huisvesting Grote Gezinnen Vergunninghouders. Daarnaast gaan we aan de slag met alternatieve oplossingen zoals transformatie, bijzondere woonvormen, woning delen en flexwoningen.

Op dit moment wordt er ook gewerkt aan een uitvoeringsstrategie woningbouwversnelling. Door het toevoegen van woonruimte zorgen we voor een toekomstbestendige woningvoorraad in de gemeente Rheden.

In regionaal verband spant de gemeente Rheden zich in (en vervult zij middels het voorzitterschap van de PRT subregio Arnhem een aanjagende rol) om de problematiek rond de huisvesting van statushouders binnen de regio gezamenlijk op te lossen.

Bekostiging opvang
De opvang van vluchtelingen uit Oekraïne wordt volledig gedekt vanuit landelijke middelen. De financiering van deze opvangbehoefte duurt zeker tot 4 maart 2026 voort. We spannen ons op dit moment in om de bestaande opvanglocaties tot die tijd te behouden.

De opvang van asielzoekers wordt bekostigd door het COA. Daarnaast kan de gemeente aanspraak maken op aanvullende vergoedingen vanuit het Rijk voor kosten die zij hierbij eventueel maakt.

Wij houden u graag op de hoogte van onze vorderingen.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders,

Carol van Eert,
Burgemeester

Bart Drewes,
secretaris